

2. Jacobs, J. (1961). The Death and Life of Great American Cities. Random House.
3. Talen, E. (2012). City Rules: How Regulations Affect Urban Form. Island Press.
4. Савчук, Л., Дроздов, О. (2020). Принципи формування безбар'єрного міського середовища. Архітектурний вісник КНУБА.

DOI 10.70286/EOSS-01.12.2025.003

ОДНОРІВНЕВІ ЖИТЛОВІ СТРУКТУРИ У ПЛАНУВАННІ НОВИХ ЖИТЛОВИХ РАЙОНІВ: МІСТОБУДІВНІ ПЕРЕВАГИ ТА ІНКЛЮЗИВНІ МОЖЛИВОСТІ

Зеленська В.С.

здобувачка вищої освіти

Кафедра дизайну архітектурного середовища

Кисельова Г.В.

ст. викладач

Кафедра містобудування

Одеська державна академія будівництва та споруд, Україна

У більшості міст нові райони являють собою щільну багатоповерхову забудову. Торгівельно-споживні задачі в такому просторі стають головними. Архітектура стає продуктом, товаром і тимчасовим укриттям. Простір втрачає ознаки людяності, адже він розрахований на прискорення руху, темпу життя, в якому немає місця високим стандартам, комфорту. Домінування поверховості над якістю не залишає місця для різноманітних житлових типів, що здатні відповідати потребам різних груп населення. Це призводить до дефіциту доступних і зручних рішень для сімей з дітьми, літніх людей, осіб з інвалідністю та тих, хто потребує простору з передбачуваними маршрутами руху. У підсумку міське середовище формується як жорстка вертикальна структура, яка не підтримує ані локальних спільнот, ані безбар'єрності, ані можливості створення компактних громадських осередків на рівні кварталу. Альтернативою є one-level access будівництво.

Однорівневі житлові структури можуть стати важливим напрямом сучасного містобудування, оскільки поєднують компактність, адаптивність та орієнтацію на людину. Під час планування нових житлових районів вони розглядаються як раціональна альтернатива, адже спроможні забезпечити комфортні умови проживання та високу якість середовища вже на рівні планувальної концепції. Типологічно такі структури охоплюють індивідуальні будинки, блоковані секції, модульні та каркасні рішення, а також невеликі

кластерні групи житла, об'єднані спільною інфраструктурою. Відсутність вертикальної розшарованості суттєво спрощує внутрішню логіку планування, забезпечуючи прямі маршрути переміщення, рівномірне природне освітлення та тісний зв'язок житла з навколишнім простором. Такі будівлі не потребують дорогих інженерних систем на зразок ліфтів та складних сходових вузлів, що робить експлуатацію дешевшою та надає більше можливостей для подальшої трансформації.

У містобудівному масштабі однорівневі квартали сприяють формуванню середовища, де домашні, рекреаційні та громадські простори переходять один в один без різких контрастів. Завдяки малій висоті забудови зберігається комфортна інсоляція, покращена аерація територій і можливість розміщення зелених коридорів усередині житлових ансамблів. Низькоповерховість також дозволяє відмовитися від надмірного транзитного руху й організувати безпечні пішохідні маршрути з короткими відстанями.

Перевагою однорівневих житлових структур є можливість безперервного та природного впровадження принципів універсального дизайну. Зменшується кількість архітектурних перешкод і дозволяє без зайвих конструктивних втручань забезпечити комфорт маломобільним групам населення. Безбар'єрний доступ забезпечується за рахунок мінімальної кількості перепадів висот, зручних входів, ширших коридорів і дверних прорізів відповідно до вимог ДБН В.2.2-40:2018.

Завдяки своїй гнучкості такі будинки легко адаптуються до змін життєвих сценаріїв мешканців: приміщення можуть змінювати функції, а планування — підлаштовуватися під потреби сім'ї або умови тривалого догляду. Однорівневий доступ до приватного подвір'я чи внутрішнього двору робить середовище більш дружнім для дітей, літніх людей і користувачів із тимчасовими чи постійними порушеннями мобільності. Це сприяє соціальній взаємодії та створює відчуття контролю над простором, що позитивно впливає на психологічний комфорт мешканців. Кластерна організація дозволяє формувати невеликі напівприватні двори, де можуть розміщуватися місця відпочинку, ігрові зони, велопарковки або невеликі спільні сади. Такі простори працюють як продовження житла, створюючи умови для розвитку локальних спільнот та підтримки соціальних зв'язків. Низька щільність транспорту та природна оглядність підвищують відчуття безпеки, що є важливим фактором для сімей із дітьми та людей старшого віку.

Узагальнюючи, однорівневі житлові структури становлять перспективний напрям розвитку житлового середовища, який поєднує містобудівну якість, функціональність та інклюзивність. Їхня простота, адаптивність, гармонія з ландшафтом та здатність забезпечити комфорт для широкого кола користувачів свідчать про те, що ця модель може стати основою нових житлових районів України. За умови продуманого проектування та інтеграції сучасних стандартів доступності однорівневі будинки формують середовище, орієнтоване не лише на ефективне використання території, а й на гідний рівень життя кожного мешканця.

Список використаних джерел

1. McCamant, K., & Durrett, C. (2011). *Creating Cohousing: Building Sustainable Communities*. New Society Publishers
2. Гнатюк, Л. М. (2019). Принципи формування житлового середовища сучасних українських міст. *Містобудування та територіальне планування*, 69, 45–53.
3. Ковальчук, О. М. (2020). Універсальний дизайн та доступність у формуванні архітектурного середовища. КНУБА.

DOI 10.70286/EOSS-01.12.2025.004

АРХІТЕКТУРНА ЕСТЕТИКА ДОСТУПНОСТІ: ІНТЕГРАЦІЯ БЕЗБАР'ЄРНИХ РІШЕНЬ У ДИЗАЙН МАЛОПОВЕРХОВИХ БУДІВЕЛЬ

Долгіх Т.О.

старший викладач кафедри

Кафедра дизайну архітектурного середовища

Одеська державна академія будівництва та архітектури, Україна

Зеленська В.С.

здобувачка вищої освіти

Одеська державна академія будівництва та споруд, Україна

Архітектурна естетика доступності у малоповерхових будівлях формується на перетині функціональності, гуманності та композиційної гармонії, адже сучасні підходи до проектування житлового середовища вимагають не лише виконання нормативів, але й створення таких просторів, у яких безбар'єрність стає природною частиною архітектурної мови. Актуальність теми зумовлена трансформацією демографічної структури, зростанням кількості людей із тимчасовими або постійними порушеннями мобільності, а також активним розвитком малоповерхових житлових районів в Україні, де саме масштаб і структура будівель дозволяють найорганічніше інтегрувати інклюзивні рішення. Доступність в цьому контексті перестає бути технічним доповненням і перетворюється на елемент, що формує ідентичність середовища, його естетику та сценарії використання.

У малоповерховій забудові особливо важливо досягти плавності переходів між рівнями, тому безпороговість стає основою архітектурної композиції. Завдяки правильному конструктивному плануванню, монолітним плитам, мінімізації різниць відміток та організації терас і патіо забезпечується природний зв'язок між зовнішнім та внутрішнім простором. Така безперервність формує чисті лінії, відкриті плани, візуальну легкість і сучасний характер будівлі. Інтеграція пандусів у малоповерхову архітектуру дає можливість трактувати їх не як зовнішні приставки, а як важливий пластичний компонент. За нормами ДБН ухил пандуса